

pogledal me je in rekel: NISEM JE REŠIL

Razprodane kinodvorane po Sloveniji so nenavaden ali zgolj nepričakovan odziv na dokumentarni film o odvisnikih z ljubljanskih ulic, ki jih načeloma nimamo za mar. Gram srca režiserja Jana Cvitkoviča pa jih postavlja v ospredje, kot protagoniste, ki jim je večinoma skupno pomanjkanje ljubezni v otroštvu. Gre za filmski poskus iskanja lepote tam, kjer se zdi, da je ni.

Sprašuje: MATEJA ROSA | Foto: BOŠTJAN BREZOVNIK IN OSEBNI ARHIV

V filmu srečujemo znane obraze z ljubljanskih ulic. Iz osebne izkušnje govorim, da sem raje naredila velik ovinek, da bi se ognila srečanju z njimi. Vi pa ste rinili mednje. Zakaj?

To ni bila moja želja. Nič v zvezi s tem filmom ni moja ideja. Do mene je pristopil njegov producent Boštjan Brezovnik in me vprašal, ali bi režiral film o narkomanih. Tega sem se v življenju že nagledal, zato sem sprva zavrnil ponudbo. Poleg tega sem tudi sam imel enak odnos do najhujših džankijev, kot ste dejali: raje narediš lok in ne pogledaš v oči. A ko mi je Brezovnik vse skupaj predstavil, sem po nekaj prespanih nočeh vendarle

Če sem iskren, si ne mislim, da bi se morali rešiti. To je njihovo življenje, njihov življenjski krog, kot je naš – naš. In menim, da je njihov »drive«, to, kar jih žene, v večini veliko močnejši, kot je gonilo povprečnega človeka. In da prej ali slej tudi človeka, kot smo mi, prisebni, požrejo volkovi.

pomislil, da bi to mogoče delal. A samo če gremo iskat lepoto. Še sam nisem vedel, zakaj sem to rekel, pa ali sploh tu lepota je.

Scenarij, kot smo ga sicer vajeni, tu ni prišel v poštev. Kako so vas sploh sprejeli medse?

tri mesece, da me bodo sprejeli. A hitro so začeli razumeti, da sem prišel iskat in snemat lepoto, ne pa šoka in gnusa. Odločil sem se, da v film ne bom dal najhujših prizorov, četudi so bili. Veliko jih je bilo.

In o njih tudi ne bova govorila, kajne?

Scenarija nismo imeli, za vse skupaj smo imeli zelo malo sredstev. Večinoma sva po ljubljanskih ulicah hodila jaz in moj snemalec Sandi Petric, ki je bil tudi sam enajst let na ulici. On je bil moj prvi ključ do teh ljudi. Do tistega trenutka medse niso zares spustili nobene ekipe. Pričakoval sem, da bom potreboval od dva do

Ne, ne bova. Ravno zato, ker sem se hotel posvetiti njim kot – ljudem. Zelo hitro se mi je zgodilo, da so mi postali simpatični, česar si nikoli prej nisem predstavljal, da je mogoče. In na koncu so mi vsi hoteli vse povedati.

So se kaj pogajali z vami?
Ne prav dosti.

Da bi hoteli kaj v zameno?

Ne. Tisti, ki je hotel, je podpisal papir in dobil plačano, tako kot vsak igralec. Kar je mene presenetilo, je, da so bili res iskreni. Vsaj tak občutek imam. V resnici so to zelo bistri ljudje.

Spoznal sem raznorazne odvisnike. Skoraj vsem je skupna ena stvar. Pomanjkanje topline in varnosti v zgodnjem otroštvu. Ostala je luknja, ki jo poskušajo zapolniti. In jo »filajo, filajo in filajo«. A se nikakor ne pusti »zafilati«. Z nobenim gramom.

In tu moramo razlikovati. Podučili so vas, da je razlika med narkomani in džankiji.

Ja, oni imajo vse te čine med sabo določene. Narkoman je tisti, ki je odvisen, a funkcionira. V resnici imamo precej narkomanov, na vseh ravneh v družbi, o katerih niti ne vemo, da so, ampak

normalno funkcionirajo, imajo službo, stanovanje, družine. Džanki pa je džanki. Ti moji v filmu so najtežja ekipa; večinoma nimajo stanovanja, so na ulici – preživljajo se iz minute v minuto, iz sekunde v sekundo. So pa to najbolj delovni ljudje, ki sem jih v življenju srečal. Če bi jaz hotel biti džanki, ne bi mogel, ker sem preveč len. Ko se

zjutraj zbudijo, takoj poprimejo za delo in delajo, dokler ne zaspijo.

Kaj »delajo«? Imajo delo s »kuhanjem«?
Z vsem. S preživetjem. Če si len, ne moreš biti narkoman. Pri čemer poudarjam: tega niti zdaleč ne idealiziram, ne želim povečevati.

Med brezdomci

Večinoma sva po ljubljanskih ulicah hodila jaz in moj snemalec Sandi Petric, ki je bil tudi sam enajst let na ulici. On je bil moj prvi ključ do teh ljudi. Do tistega trenutka niso medse zares spustili nobene ekipe. Pričakoval sem, da bom potreboval od dva do tri mesece, da me bodo sprejeli. A hitro so začeli razumeti, da sem prišel iskat in snemat lepoto, ne pa šoka in gnusa. Odločil sem se, da v film ne bom dal najhujših prizorov, četudi so bili. Veliko jih je bilo.

Ermin in Jan Cvitkovič

A zakaj? Zakaj so sploh vzeli drogo, pristali tam, kjer so?

Spoznal sem raznorazne odvisnike. Skoraj vsem je skupno pomanjkanje toplote in varnosti v zgodnjem otroštvu. Ostala je luknja, ki jo poskušajo zapolniti. In jo »filajo, filajo in filajo«. A se nikakor ne pusti »zafilati«. Z nobenim gramom.

Snemali ste tudi v tako imenovani hiši, s čudovito mansardo v središču Ljubljane. Na reportažnih fotografijah s snemanja sem opazila, da med pogovorom s protagonisti sedite na tleh, med kupom igel, da bi se jim približali. Ste občutili strah?

Strahu ne, mi je bilo pa včasih neprijetno. Predvsem na začetku. A če na ulici pokažeš strah, te ljudje z ulice ne spoštujejo in ti ne dovolijo medse. Zelo preprosto pravilo. Na začetku je bilo malo neprijetno. Nekatere med njimi sem sicer poznal, vendar se jim nikoli nisem tako približal, da bi vstopil v razsuta stanovanja in zapuščene hiše. A kot sem rekel, te ljudi sem nekako vzljudil in začeli so mi biti zanimivi. In ko sva se s Sandijem nekaj mesecev klatila med njimi, so mi postali bolj zanimivi kot ljudje, ki hodijo mimo in zviška gledajo nanje.

Kaj je tista največja lepota, ki vam jo je uspelo najti?

Če govorim povsem egocentrično – ta film je spremenil mene. Moj pogled na te ljudi. Pa ne samo nanje, temveč na vse obrobne skupine ljudi. Druga lepota, ki sem jo zaznal pri njih, je pa, da so mi zaupanje, ki sem jim ga izkazal, vrnil z zaupanjem. In ti občutki so bili iskreni, vsaj tako se mi zdi. V nekem trenutku se mi je zazdelo, kot da bi čakali, da lahko komu kaj povejo, ker jih že dolgo dolgo nihče nič ni vprašal. S tem, da jaz ne idealiziram teh stvari! Daleč od tega. To ni bil moj namen. Zgodilo pa se mi je, da je moj snemalec moral nekam, hkrati pa sem tudi sam moral skočiti na stranišče in nisem vedel, kam naj s kamero, ki je precej draga. Okrog mene je bilo 30 narkomanov, za katere sem se zavedal, da mi bo kdo kaj »maznil«, ko se pojavi priložnost. Ker ni bilo druge, sem dva med njimi vendarle prosil, ali bi mi lahko pazila kamero pet ali šest minut. »Saj bo vse v redu, kajne?« sem rekel. »Valda!« sta rekla in jaz sem jima verjel. Zaupal. Ko sem se vrnil, sta stala kot pitbula in nista nobenemu od drugih narkomanov dovolila, da bi sploh prišli blizu. Če jim daš zaupanje, česar niso vajeni, ti vrnejo, se počutijo odgovorne. Tudi oni.

Brano besedilo v filmu ni tipično dokumentarno. Gre za neke vrste poezijo. Zakaj tak pristop?

To je predlagal moj montažer Miloš Kalušek in hvala bogu me je prepričal. To je neke vrste razbremenitev v filmu in hkrati vnaša tretjo dimenzijo.

Zdi se, da ne želite obsojati, a vendarle ne morete ostati ravnodušni do noseče alkoholičarke, pa tudi do matere, ki še vedno skrbi za svoja razvajena 50-letna gangsterčka, ne ...

To je res. V hipu, ko me je Miloš prepričal, naj komentiram, kar sem videl, sem se odločil, da ne bom razmišljal, da se bom usedel pred mikrofona, zaprl oči in govoril, kar občutim. Da ne bom poskušal biti korekten, primeren, da bom pač govoril to, kar vidim, ko zaprem oči. Živimo v času pretirane korektnosti. Politične, seksualne, vsesplošne. Ostudne.

Želje narkomanov se zdijo precej preproste: nehati biti odvisnik, nehati biti džanki. Verjamete, da se iz tega začaranega kroga lahko rešijo? Kaj pomenijo vzorci v družini?

Če sem iskren, si ne mislim, da bi se morali rešiti. To je njihovo življenje, njihov življenjski krog, kot je naš – naš. In menim, da je njihov »drive«, to, kar jih žene, v večini veliko močnejši, kot je gonilo povprečnega človeka. In da prej ali slej tudi človeka, kot smo mi, prisebni, požrejo volkovi.

Kakšen odnos imajo vaši protagonisti do smrti?

Ne vem, kakšen odnos imajo, ker nisem oni.

Ste se z njimi pogovarjali o tem, glede na to, da je zgodnja smrt med odvisniki pogosta?

Ne. A dejstvo je, da so vsak dan na robu med življenjem in smrtjo. Mi se smrti bojimo, jo skrivamo, tlačimo. Mi ne bomo nikoli umrli, ne?

V filmu ste bili priča tudi predoziranju protagonistke Maje. Kako so se odzvali njeni prijatelji z ulice, kako se je odzvala filmska ekipa? Kako se je po tem spremenila dinamika?

Tega ne moreš pričakovati. Maja je padla dol, nehala je dihati, vse življenjske funkcije so ji zastale. Ne vem, ali je imela srečo ali ne, a ko smo poklicali pomoč, se je motorist reševalec pojavil v eni minuti. Ravno se je vračal z avtoceste v klinični center. Intubiral jo je, pri čemer mu je pomagal producent Boštjan Brezovnik, ki

Maja iz filma Gram srca

Maja je padla dol, nehala je dihati, vse njene življenjske funkcije so zastale. Ne vem, ali je imela srečo ali ne, a ko smo poklicali pomoč, se je motorist reševalec pojavil v eni minuti. Ravno se je vračal z avtoceste v klinični center. Intubiral jo je, pri čemer mu je pomagal producent Boštjan Brezovnik, ki je končal srednjo zdravstveno šolo, potem ji je poskusil vbrizgati antidot, a ni našel žil, zato ga je moral vbrizgati v vratno žilo ... Maja se je zavedela in odpeljali so jo z rešilcem. Ko se je reševalec že odpravljal, ko se je usedel na motor, sem pristopil in se mu zahvalil, ker jo je rešil. On pa se je obrnil k meni, dvignil čelado, me pogledal in rekel: »Nisem je rešil.«

je končal srednjo zdravstveno šolo, potem ji je poskusil vbrizgati antidot, a ni našel žil, zato ga je moral vbrizgati v vratno žilo ... Maja se je zavedela in odpeljali so jo z rešilcem. Ko se je reševalec že odpravljal, ko se je usedel na motor, sem pristopil in se mu zahvalil, ker jo je rešil. On pa se je obrnil k meni, dvignil čelado, me pogledal in rekel: »Nisem je rešil.«

Kaj si želite za ta film?

V življenju sem se naučil, da si nič kaj dosti ne želim več. Tudi v zvezi s tem filmom si nisem nič želel: če bi mi eden rekel, da si

bo film s tako vsebino prišlo ogledat toliko ljudi, bi mu rekel, da ni prav vse v redu z njim. Nimam pretiranih želja. Skušam biti zadovoljen s tem, kar je. Kar se pa *Gram srca*, staršev in otrok tiče, pogosto me starši sprašujejo, ali naj v kino pripeljejo otroke. Osebnost se mi zdi ta film morda celo bolj za starše kot za otroke. Dogaja se namreč, da tudi pretirano skrbni starši mogoče nehoti postavijo otroku na pleča prehudo breme, ki ga ne zmore nesti, in zato išče izhod. Hkrati pa je šolski sistem brutalen. To je šolski sistem izpred 150 let. Treba ga je posodobiti, otroke sprostiti, predvsem pa razbremeniti.

NAJBOLJE
PRODAJANA
ŽENSKA
REVIJA

ONADLUS

**MOJCA FATUR
& KLEMEN
ŠKONJA**

**Z JEZO
SEM
IMELA
REŠNE
TEŽAVE**

**DR.
VESNA
V. GODINA**
**TEGA SVETA
JE KONEC**

**LIDIJA
GIULIATTI
BAJŽELJ**
**TISTEGA DNE
SEM UMRLA**

EKSKLUZIVNO

**DR. ROBERT M.
SAPOLSKY**
**SVOBODNA
VOLJA
SPLOH NE
OBSTAJA**

**TARA
ZUPANČIČ**
**ZARADI
STRAHU IN
BOLEČINE
SEM POČELA
MARSIKAJ**

**JAN
CVITKOVIČ**
**POGLEDAL ME
JE IN REKEL:
NISEM
JE REŠIL**

APRIL 2025

to 15 | št. 03 | 5,50 €

72232 285005